

Horten Kommune

Barnehagene

***Hvorfor og hvordan markerer barnehagene
ulike religiøse og kulturelle
høytider og tradisjoner?***

INNHALDSFORTEGNELSE:

Innledning

Del 1: Forankring i lov- og regelverk, teoretisk bakgrunn

- Hva sier lov om barnehager og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver om arbeidet med kultur og religion?
- Kommunestyrevedtak
- Begrepene feiring/ markering

Del 2: Tradisjoner og høytider i Hortens barnehager

- Foreldresamarbeid
- Metoder
- Oversikt over noen høytider/ tradisjoner

INNLEDNING

Barnehagen har en viktig rolle som arena for utvikling av kulturell identitet.

I barnehagene går barn med bakgrunn fra flere ulike kulturer, religioner og trosretninger. Det er viktig at alle barn føler seg inkludert og får bekreftelse på sin identitet i barnehagen. Samtidig skal barnehagen bidra til at barna utvikler toleranse og respekt for hverandre.

I *“Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver”*, står det blant annet:

“Barns møte med ulike kulturer og tradisjoner legger grunnlaget for respektfull samhandling mellom ulike etniske grupper. Bevissthet om egen kulturarv og delaktighet i andres kultur skal bidra til at barn kan sette seg inn i andres ståsted.”

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver legger opp til å bruke høytidsmarkering som en av flere arbeidsmåter i arbeidet med fagområdet etikk, religion og filosofi. Gjennom barnehageåret har vi flere tradisjoner og markeringer som gjenspeiler norsk kultur, og andre kulturer og religioner vi har representert i barnegruppene. I tillegg markerer vi dager som anses viktige globalt, som FN- dagen.

Denne brosjyren tar for seg den delen av det pedagogiske arbeidet som handler om høytidsmarkeringer i barnehagen, og er ment både som et arbeidsredskap for ansatte i barnehagene, og som informasjon til foreldre og andre interesserte. Den sier noe om lover og retningslinjer, hvorfor vi markerer ulike høytider, metoder og litt om bakgrunnen for noen høytider barnehager i Horten har markert eller markerer. Brosjyren inneholder altså bare en liten del av det pedagogiske arbeidet som gjelder formidling av kultur og flerkulturelt arbeid i barnehagen. Den enkelte barnehage og ansatt må sette seg inn i de religioner og tradisjoner barn i barnehagen representerer, og utvikle sine markeringer i samarbeide med den enkelte familie.

Hensikten med denne brosjyren er å formidle hvordan vi kan markere ulike høytider og tradisjoner. Vi håper brosjyren kan invitere til økt dialog med foreldre og foresatte om innholdet i markeringene. Vi ønsker at den vil bidra til forståelse av at barnehagens oppgave ikke er å forkynne, men å skape gjensidig respekt og forståelse ved å gi kunnskap.

DEL 1: FORANKRING I LOV OG REGELVERK, TEORETISK BAKGRUNN

HVA SIER LOV OM BARNEHAGER OG RAMMEPLAN FOR BARNEHAGENS INNHOLD OG OPPGAVER OM ARBEIDET MED KULTUR OG RELIGION?

Lov om barnehager og rammeplan sier hva mål og innhold i det pedagogiske arbeidet i barnehagen skal være.

Barnehagens samfunnsmandat er å tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste. Barnehagen skal både være en pedagogisk virksomhet og et velferdstilbud for småbarnsforeldre.

Både barnehageloven, og rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver, sier noe om hvordan vi skal forholde oss til flerkultur. I samfunnsmandatet står det blant annet: *"Barnehagen har en samfunnsoppgave i tidlig forebygging av diskriminering og mobbing."*

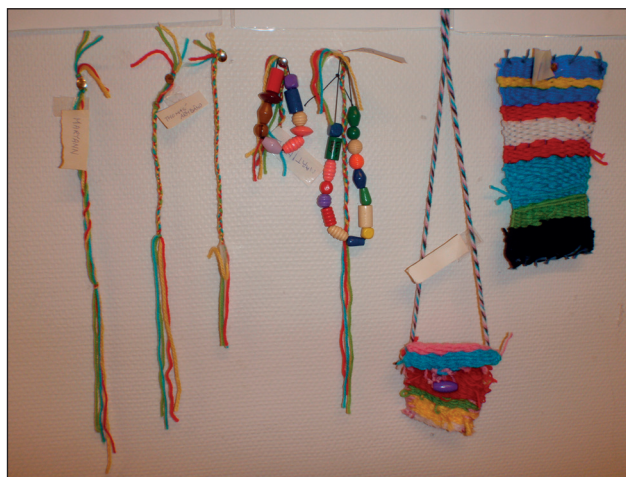
Det understrekes at det norske samfunnet er mangfoldig og at det er mange måter å være norsk på. Barna har ulik bakgrunn og erfaring når de kommer i barnehagen, og barnehagens oppgave er å støtte alle barn *" ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger."*

(Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, 2011)

I barnehagelovens formål, står det blant annet at: *"Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som*

respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering"

Barnehageloven understreker også barnehagens særskilte ansvar for støtte til samiske barns utvikling av sitt språk og kultur. Rammeplanen utdyper at samiske barn trenger støtte til å bevare og utvikle sitt språk uavhengig av hvor i landet de bor. Samiske barn og foreldre har rett til å forvente at barnehagepersonalet både har kjennskap til og legger vekt på at den samiske kulturen er en del av barnehagens innhold.

Fagområdet Nærmiljø og samfunn, sier noe om hvordan barnehagen skal bidra til at barn møter verden utenfor familien med tillit og nysgjerrighet, og at barna skal utvikle kunnskap om ulike tradisjoner og levesett. Personalet skal sørge for at barn utvider sin forståelse om kulturelle likheter og forskjeller, og arbeide for et miljø som motvirker mobbing og rasisme. I dette fagområdet er det også mål i forhold til at barna får kjennskap til samisk kultur og hverdagsliv.

Fagområdet Etikk, religion og filosofi sier mer om det konkrete innholdet i barnehagen.

"Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier og holdninger. Religion og livssyn legger grunnlaget for etiske normer. Kristen tro og tradisjon har sammen med

humanistiske verdier gjennom århundrer preget norsk og europeisk kultur. Norge er i dag et multireligiøst og flerkulturelt samfunn. Barnehagen skal reflektere og respektere det mangfoldet som er representert i barnegruppen, samtidig som den skal ta med seg verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon. Den etiske veiledning barnehagen gir barn, må ta hensyn til barnets forutsetninger og det enkelte hjemns kulturelle og religiøse eller verdimeslige tilknytning."

Gjennom arbeidet med etikk, religion og filosofi skal barnehagen bidra til at barna

- erfarer at grunnleggende spørsmål er vesentlige, ved at det gis anledning og ro til undring og tenkning, samtaler og fortellinger
- tilegner seg samfunnets grunnleggende normer og verdier
- utvikler toleranse og respekt for hverandres bakgrunn, uansett kulturell og religiøs eller livssynsmessig tilhørighet
- får innsikt i grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og deres plass i kulturen
- får kjennskap til kristne høytider og tradisjoner knyttet til høytider i religioner og livssyn som er representert i barnegruppen
- blir kjent med religion, etikk og filosofi som en del av kultur og samfunn

For å arbeide i retning av disse målene må personalet

- møte barnas tro, spørsmål og undring med alvor og respekt
- skape rom for opplevelser, undring og ettertanke og gode samtaler
- skape interesse for og bidra til forståelse og toleranse for forskjellige kulturer og ulike måter å leve på
- være seg bevisst den betydning personalet har som forbilder og opptre slik at barna kan få støtte i egen identitet og respekt for hverandre
- la den kristne kulturarven komme til uttrykk blant annet gjennom høytidsmarkeringer og markere andre religiøse, livssynsmessige og kulturelle tradisjoner som er representert i barnehagen

KOMMUNESTYREVEDTAK

Den norske kirke inviterer til julevandring og påskevandring for barn fra tre år, og gudstjeneste i forbindelse med pinse for skolestarterne. Barnehagene har egne påmeldingsrutiner som de følger. Kommunestyret i Horten gjorde 27.2.2012 et vedtak der de presiserer at når kommunale barnehager deltar på arrangementer i regi av religiøse samfunn eller livssynsorganisasjoner, skal barnas deltakelse skje på bakgrunn av aktiv påmelding fra foreldrene. Barn som ikke deltar på arrangementene skal ha et fullverdig tilbud.

BEGREPENE FEIRING/ MARKERING

I boka "*Høytidsmarkeringer i barnehagen*", diskuteres forskjellen på begrepene feiring og markering.

"Internasjonale bestemmelser og norsk lovgivning gir beskyttelse mot religiøs og kulturell diskriminering. Barn skal ikke bli utfordret til å ta standpunkt til religiøse oppfatninger eller retninger. Barnehagen må påse at barna ikke kommer i lojalitetskonflikt mellom hjemmet og barnehagen. For å unngå slike uheldige utslag, er det nyttig å skille mellom feiring og markering.

En høytidsfeiring omfatter forkynnelse og ritualer som finner sted i regi av for eksempel familien eller et trossamfunn. Den hører altså ikke hjemme i norske barnehager eller skoler.

En høytidsmarkering innebærer derimot at en samles for å markere at noen - ikke nødvendigvis en selv- feirer en høytid."

(Winje, 2010:27)

Når barnehagen markerer en høytid, kan vi samle barn med ulik bakgrunn uten å støte noen. Barnehagen driver ikke med forkynnelse eller religiøse ritualer, men formidler kunnskap om viktige elementer i den aktuelle religionen eller høytiden. Barnehagen kan også legge til rette for pedagogisk begrunnede aktiviteter som ikke oppleves som utøvelse av religion, men som likevel formidler noe som er sentralt i kulturen eller høytiden.

Dette er i tråd med rammeplanen som sier følgende: "*Barnehagen skal lære barna om verdier forankret i kristen og humanistisk arv og tradisjon. Opplæring til tro er hjemmets ansvar.*"

Vi formidler kunnskap om ulike måter å tenke og gjøre ting på.

Vårt oppdrag er å gjøre det så respektfullt, at de fleste barn kan delta i det meste, uten at vi støter noen. Slik bidrar vi også til at alle barn kan delta i markeringer, selv om ikke deres familie feirer den aktuelle dagen/ høytiden.

Vi samtaler med barna ut ifra at det fins flere ulike oppfatninger, og at vi tror forskjellig. Vi har ikke fasit på riktig eller feil tro.

DEL 2: TRADISJONER OG HØYTIDER I HORTENS BARNEHAGER FORELDRESAMARBEID

Det vi formidler om en kultur eller religion skal være i tråd med det foreldrene opplever som viktig og riktig. Det er derfor nødvendig at personalet er i dialog med den enkelte familie om hva de er opptatt av i forbindelse med markeringen.

Det enkelte barn kan ikke alene stå til ansvar for sin kultur, vi forsøker derfor å fokusere vel så mye på det generelle som det individuelle.

METODER

I barnehagene har vi mange innfallsvinkler når vi skal formidle noe fra en kultur eller religion. Vi kan bruke bilder, fortellinger, sang, musikk, dans, mat, gjenstander, filmer fra internett, formingsaktiviteter og lignende. Vi vektlegger at barnas undring og spørsmål skal få komme til uttrykk, ved siden av fakta og tradisjoner som formidles. Barn som selv har bakgrunn fra kulturen eller religionen, får anledning til å bidra med sine erfaringer, også i samarbeide med foreldrene.

Når vi legger opp til å tematisere religion gjennom høytidsmarkeringer, vil vi også få større fokus på religiøse spørsmål blant barna. Vi ønsker samtaler preget av tillit, varme og respekt. Slik kan vi håpe det blir slik som Winje uttrykker det:

"Høytidsmarkeringene i barnehagen dreier seg dermed ikke hovedsakelig om barns religiøsitet, men snarere om å oppøve empati og utvikle respekt og likeverd."

(Winje, 2010:23)

I løpet av barnehageåret har vi flere markeringer som vi vil fortelle litt kort om bakgrunnen for. Listen er ikke uttømmende, men er en oversikt over noen høytider barnehager i Horten markerer eller har markert. Den enkelte barnehage har både sine faste, årlige tradisjoner, og markeringer som vil skifte noe fra år til år, ettersom hvilke barn og kulturer man har representert i barnegruppa. Siden det er en forutsetning at foreldrene skal oppleve at innholdet er relevant for deres tradisjoner, må nødvendigvis innholdet kunne endres noe fra år til år, selv om hovedtrekkene er de samme. Hvordan den enkelte høytid eller tradisjon markeres, vil dere få nærmere informasjon om i den enkelte barnehages årsplan og måneds-/ periodeplaner.

Utgangspunktet for det man feirer i den enkelte kultur, er gjerne forskjellig. Likevel er det noen felles trekk som ofte går igjen: Man vasker og gjør det hyggelig hjemme, man gir gaver, tar på seg pene klær og spiser god mat sammen med familie og venner.

OVERSIKT OVER NOEN HØYTIDER OG TRADISJONER

BURSDAGER

Det er stort for de fleste barn å fylle år, og dagen markerer vi også i barnehagen. Hver barnehage har utviklet sine egne tradisjoner for hvordan de markerer bursdager.

EID AL FITR OG ID UL- ADHA

Ramadan er navnet på den måneden hvor muslimer faster mens det er dagslys. Ramadan er den niende måneden i den islamske kalender og tidspunktet for ramadanen endres fra år til år i forhold til den gregorianske kalender.

Festen som markerer at ramadan er over heter Eid al-Fitr (Id). Da rydder og vasker man huset, har besøk av familie og venner, spiser god mat og gir hverandre gaver.

Den store Fest Id ul-Adha avholdes to måneder og 10 dager etter Den lille Fest.

I barnehagen har vi en markering i etterkant av Id

Eid al fitr og id ul-adha

FN- DAGEN

FN - dagen

FN ble offisielt etablert 24. oktober 1945, for å stoppe krig og danne en plattform for dialog. Det er i dag 193 medlemsland i organisasjonen. Organisasjonens mål er å arbeide for internasjonal fred og sikkerhet og å utvikle vennskapelige relasjoner (wikipedia).

Barnehagene har ulike tradisjoner i forbindelse med FN- dagen, og fokuserer gjerne på vennskap, konfliktløsning og det å dele med hverandre. Noen samler inn penger på ulike måter som sendes til barn som trenger det.

DIVALI

Dette er en av de viktigste høytidene innenfor hinduismen, og er felles for de fleste hinduer. Den feires i oktober/november og er en nyttårsfest og lysfest som feirer det godes seier over det onde. Noen ber også til gudinnen Lakshmi.

ADVENT OG JUL

Den største høytiden i norsk kultur, julen, vies hele desembermåned. Barna lager gaver, baker, lærer julesanger og får høre ulike julefortellinger. I gammel, hedensk tid, ble jul feiret som midtvinterdagen. Seinere er det blitt en kristen høytid til minne om at Jesus, Guds sønn, ble født. I Norge pynter mange juletre inne, spiser egen julemat og gir hverandre gaver. Jul-aften feires 24. desember. Men julen er en viktig høytid også for dem som ikke bekjenner seg til den kristne tro. Julen, slik den feires i Norge i dag, inneholder

Advent/jul

elementer fra flere retninger. Symboler som stjerner, hjerter, engler, adventslys, nisser, juletre har sin opprinnelse både fra norrøn jul, kristen-messen, den jødiske hannukka og flere.

Luciadagen

Luciadagen markeres opprinnelig til minne om helgenen Lucia som led martyrdøden den 13. desember i år 300. Barnehagene arrangerer Lucia- tog der barna kler seg i hvitt og holder stjerner eller lys i hånda mens de synger luciasangen. Etterpå spiser vi lussekatter, en type bolle laget av gjærdeig.

VINTERDAG

Denne dagen er det uteaktiviteter i snøen som er i fokus. Friluftsliv og uteaktiviteter er en sentral del av den norske kulturen, og verdier som vi ønsker å formidle videre. Vi ønsker at uteaktivitetene skal formidle glede over å være ute.

Vinterdag

KRYBBEVANDRING

Barn fra tre år og oppover, inviteres i kirken for å høre fortellingen om da Jesus ble født. Til slutt får barna være med å leke gjeterne som lette etter Jesusbarnet. I et rom er det laget en stall med ekte høy og dukker i full størrelse som forestiller Josef, Maria og Jesusbarnet. Barna får også se gavene som kongene ga Jesus; gull, røkelse og myrra.

VIETNAMESEISK OG KINESISK NYTTÅR

Både vietnamesisk og kinesisk nyttår feires samme dag i slutten av januar eller starten av februar. Mange av skikkene i forbindelse med nyttårsfeiringen i de to landene ligner hverandre, men noen er også særegne. Felles er at man vasker huset, kjøper nye klær og lager spesiell nyttårsmat. Huset pyntes med blomster, gjerne gule, og

barna får pengegaver i røde konvolutter av foreldrene sine. Gult, rødt og gull er farger som brukes til nyttårsfestene.

SAMEFOLKETS DAG 6. FEBRUAR

Samenes nasjonaldag er en forholdsvis ny nasjonaldag, og den ble vedtatt av samekonferansen i 1992. Denne dagen er felles for alle samer i Norge, Finland, Sverige og Russland, og offentlig flaggdag i Norge. I norske barnehager og skoler gjennomfører man gjerne samiske tema eller prosjekter i tiden rundt samenes nasjonaldag, og det blir mer og mer vanlig å ha en markering på selve nasjonaldagen.

Samefolkets dag

KARNEVAL

Karnevalet har opprinnelig tilhørighet til påske og fastetid, og feires i tradisjonell forstand bare i land som har innført kristendommen. Karnevalstradisjonen står sterkt i romersk-katolsk sfære, men feires også i ortodokse og protestantiske områder. Det er en folkelig fest som man ikke finner igjen i noen liturgiske kalendere eller kirkeårsliturgier. Karnevalet inneholder ulike aktiviteter i perioden før inngangen til fastetiden, 40 dager før 1. påskedag. Det kan være prosesjoner, maskerader, ball, musikk og fester, både innendørs og utendørs. Selv om det gjøres ulikt fra land til land, inneholder karneval alltid elementer av utkledding og dans.

Karneval

NEWROZ/ NOUROZ 21. MARS

Newroz / Nouroz

Dette er kurdernes nyttårsdag der de hilser våren velkommen. Newroz blir feiret av befolkningen i Iran, Aserbajdsjan, Afghanistan, Kaukasus, Tadsjikistan, Kurdistan, nord- India og også av bahá'ier. Feiringen har sine røtter flere tusen år tilbake og er skrevet inn på UNESCOs liste over Mesterverker.

Det er en viktig del av newroz at slekt og venner besøker hverandre og spiser god mat sammen. I Kurdistan begynner newroz 21. mars og feiringen varer i tretten dager. Den siste dagen av newroz bruker familiene å dra på piknik til parker og naturområder for å feire våren og at newroz er over.

PÅSKE

Spire og gro til Påske

Det kristne budskapet i påsken handler om at Jesus døde på korset, men sto opp igjen. Dette tas ikke spesielt opp i barnehagen, men kirken inviterer til påskevandring (se avsnitt om påskevandring). I barnehagen fokuserer vi mest på våren og det nye livet. Vi lager litt påskepynt i påskefargene gult og grønt, som for eksempel påskekyllinger. Noen sår karse eller andre frø som de ser spire.

Påskevandring

Kirken inviterer 4- og 5-åringene til å få et innblikk i noe av det Jesus gjorde som voksen, og det som skjedde i påsken. Det at Jesus døde på korset blir tonet ned, og så fokuseres det mest på at han sto opp igjen. Budskapet formidles ved hjelp av lysbilder og flanellograf. I tillegg viser den ansatte

Påskevandring

i kirken hvordan Jesus vasket føttene til disiplene når de hadde det siste måltidet sammen. Til slutt går vi ned i det rommet der julekrybben sto til jul, og får denne gangen se hvordan den tomme graven til Jesus kan ha sett ut. Barna får se en modell av hulen i fjellet med steinen som er veltet bort, og en utstillingsdukke som er kledd ut som en engel.

Påkefrokost

Her inviteres familien til barnet for å spise frokost i barnehagen, med blant annet egg og annet gult pålegg.

MINNEMÅLTID

I forbindelse med påske, har Jehovas vitner et minnemåltid som ligner på nattverd, siden Jesus innstiftet nattverden i påsken. I barnegrupper der det er barn av Jehovas vitner, kan det være fint å fortelle litt om minnemåltidet og på den måten få et innblikk i deres tro.

BARNEHAGETOG

Siste barnehagedag før 17. mai, inviteres alle barnehager med i eget barnehagetog gjennom Horten sentrum for å markere Norges nasjonaldag.

Barnehagetog

BARNEHAGEGUDSTJENESTE I FORBINDELSE MED PINSE

Skolestarterne inviteres til gudstjeneste i Horten kirke i forbindelse med pinsen. Det viktigste budskapet er at pinsen er kirkens bursdag, og det er mye sang i gudstjenesten. Barna lager duer eller blomster i barnehagen, som de pynter med når de kommer i kirken.

SOMMERFEST

Barnas familier inviteres til en avslutning av barnehageåret på ettermiddagen. Barna underholder, og vi koser oss med mat og drikke på barnehagens uteområde.

KILDER:

Lov om barnehager, 2006

Kunnskapsdepartementet: Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, 2011

Winje, Geir: Høytidsmarkering i barnehagen, Høyskoleforlaget, 2010

Wikipedia

